

Docenthandleiding – Een provincie van Nederland?

Informatie

TV: Burgers en stoommachines

Thema's:

- Staatsvorming en grenzen
- Regionale identiteit
- Machtsverhoudingen in Europa

Lesduur: ca 60 minuten

Leerdoelen:

Na deze les kan de leerling:

- uitleggen waarom Limburg na 1815 geen vanzelfsprekende provincie van Nederland was;
- beschrijven hoe en waarom de provincie Limburg is ontstaan;
- uitleggen waarom er ontevredenheid was tussen Noord en Zuid;
- verklaren waarom Maastricht een belangrijke rol speelde tijdens de Belgische Opstand;
- uitleggen waarom Limburg pas laat volledig Nederlands werd.

Achtergrondinformatie

Na de Franse Tijd (1794–1814) werd Europa opnieuw ingedeeld om te voorkomen dat Frankrijk weer te machtig zou worden. Op het Congres van Wenen (1814–1815) besloten de grote Europese landen dat er een sterke bufferstaat moest komen tussen Frankrijk en Pruisen. Willem Frederik van Oranje-Nassau keerde in 1813 terug uit ballingschap en werd koning Willem I van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, dat bestond uit de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden.

Koning Willem I legde de provinciale grenzen vast en baseerde zich in het zuiden grotendeels op de Franse departementsgrenzen. Zo ontstond de provincie Limburg, die vernoemd werd naar een oud hertogdom dat buiten de nieuwe provincie lag. Het nieuwe Limburg was aanzienlijk groter dan het huidige Nederlandse Limburg.

In de Zuidelijke Nederlanden ontstond al snel onvrede over het bestuur. Verschillen in religie, taal en economie, en het centrale beleid van Willem I, leidden in 1830 tot de Belgische Opstand. Grote delen van Limburg sloten zich hierbij aan, maar Maastricht bleef Nederlands door het optreden van generaal Bernard Dobbelaer. In 1839 werd Limburg gesplitst in een Belgisch en een Nederlands deel. Het Nederlandse deel kreeg een bijzondere status als hertogdom en werd lid van de Duitse Bond. Hierdoor hoorde Limburg formeel niet volledig bij Nederland. Pas in 1867, na het verdwijnen van de Duitse Bond, werd Limburg een volwaardige Nederlandse provincie.

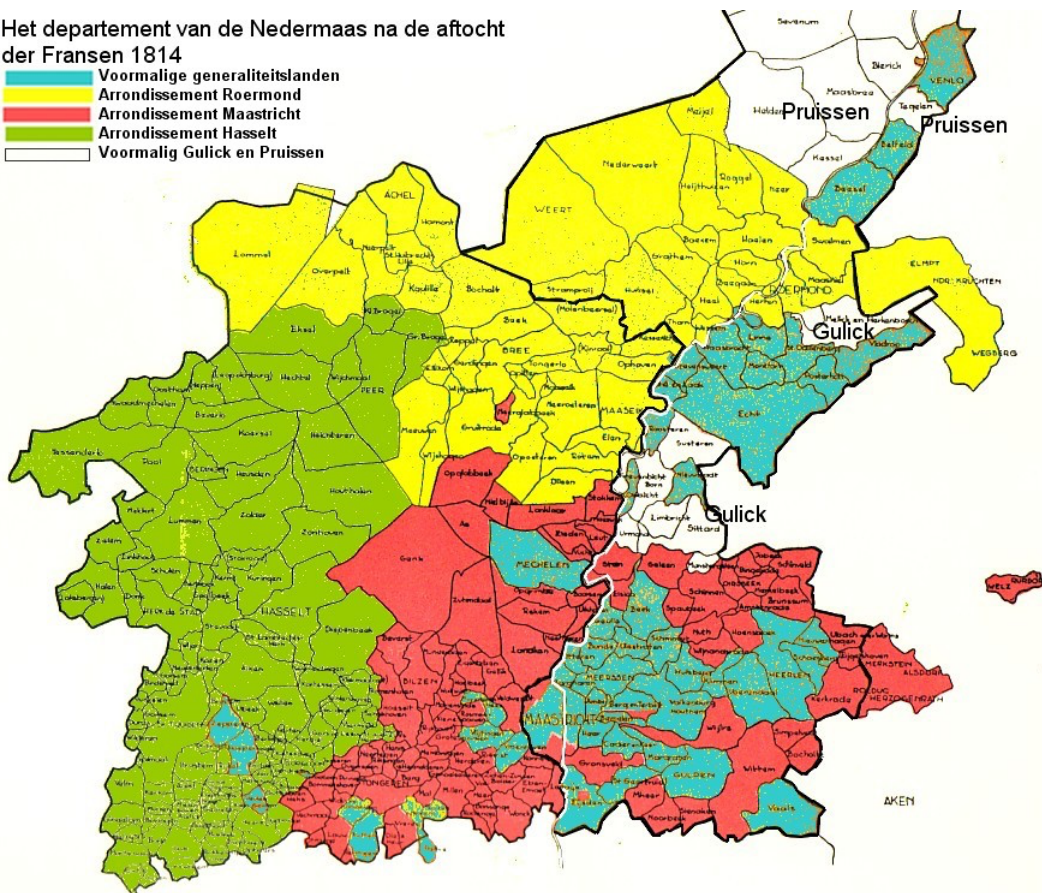
Antwoordmodel en verdieping per opdracht

Opdracht 1 – Van Franse Tijd tot Nederlandse provincie

- **In 1813 keerde Willem Frederik van Oranje-Nassau terug uit ballingschap.**
 - Hij was de zoon van de laatste stadhouder en keerde terug na de Franse overheersing.
- **Hij werd koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.**
 - Dit rijk bestond uit de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden (het latere België).
- **De grenzen van Limburg werden gebaseerd op de Franse departementen**
 - De Fransen hadden het gebied strak bestuurlijk ingedeeld; Willem I nam dit grotendeels over.

Het departement van de Nedermaas na de aftocht der Fransen 1814

- Voormalige generaliteitslanden
- Arrondissement Roermond
- Arrondissement Maastricht
- Arrondissement Hasselt
- Voormalig Gulick en Pruisen

Van: <https://www.ppsimons.nl/stamboom/limburg1814-1850.htm>

- **De provincie Limburg was in het begin ongeveer twee keer zo groot als nu.**
- **In 1830 brak de Belgische Opstand uit.**
- **Maastricht bleef Nederlands dankzij generaal Bernard Dibbets.**
 - Hij hield de vestingstad militair gesloten voor opstandelingen.
- **In 1839 werd Limburg in een Belgisch en een Nederlands deel gesplitst.**
- **Limburg hoorde een tijd bij de Duitse Bond.**
 - Dit maakte Limburg formeel geen volledig Nederlandse provincie.
- **In 1867 werd Limburg een volledig Nederlandse provincie.**

Opdracht 2 – Tijdlijn: wanneer hoorde Limburg waar bij?

Gebeurtenissen (juiste volgorde)

1. Franse Tijd
2. Terugkeer Willem I (1813)
3. Congres van Wenen / Waterloo (1815)
4. Belgische Opstand (1830)
5. Splitsing Limburg (1839)
6. Einde Duitse Bond (1867)

- **In welke periode hoorde Limburg duidelijk bij Nederland?**

Na 1867, toen Limburg niet langer onderdeel was van de Duitse Bond.

- **In welke periode hoorde Limburg maar gedeeltelijk bij Nederland?**

Tussen 1839 en 1867. Limburg was toen wel verbonden met Nederland, maar had formeel de status van hertogdom en hoorde bij de Duitse Bond.

- **Welke periode vind jij het meest verwarrend? Leg uit.**

Persoonlijk antwoord.

Verdieping:

Wat zegt dit over hoe grenzen worden bepaald? Wie beslist daarover?

Opdracht 3 – Groot Limburg op de kaart

- **Waarom was Limburg vroeger groter dan nu?**

Omdat de provincie werd samengesteld uit delen van Franse departementen, en pas later werd gesplitst tussen Nederland en België.

- **Wat vind je opvallend aan de naam “Limburg” als je naar de kaart kijkt?**

Dat het oorspronkelijke hertogdom en de plaats Limbourg niet in de nieuwe provincie lagen.

Verdieping:

Waarom zou Willem I toch voor deze naam hebben gekozen? (status, geschiedenis, adel)

- **Waarom was Maastricht zo belangrijk voor koning Willem I?**

Maastricht was een sterke vestingstad en strategisch belangrijk. Door Maastricht te behouden, kon Willem I invloed houden in Limburg. *Zonder Maastricht was het waarschijnlijk dat heel Limburg Belgisch zou zijn geworden.*

Opdracht 4 – Noord en Zuid vergeleken

Tabel (voorbeeldinvulling)

Noordelijke Nederlanden	Zuidelijke Nederlanden
Overwegend protestants	Overwegend katholiek
Handel en scheepvaart	Landbouw en industrie
Nederlands	Nederlands én Frans
Ervaring met zelfbestuur	Bestuurd door vorsten

- **Welke verschillen zorgden voor ontevredenheid in het zuiden?**

Het antikatholieke beleid, de taalstrijd en de hoge belastingen.

- **Welke reden lijkt jou het belangrijkste? Waarom?**

Persoonlijk antwoord, mits onderbouwd met voorbeelden uit de tabel of tekst.

Opdracht 5 – Waarom bleef Maastricht Nederlands?

- **Wat deed generaal Bernard Dobbets om Maastricht te behouden?**

Hij hield met zijn leger de vesting gesloten en voorkwam dat opstandelingen de stad binnendrongen.

- **Waarom was Maastricht strategisch belangrijk voor Nederland?**

Maastricht lag aan de Maas, was een sterke vesting en controleerde een groot deel van Zuid-Limburg.

- **Wat denk je dat er met Limburg was gebeurd als Maastricht Belgisch was geworden?**

Waarschijnlijk was heel Limburg Belgisch geworden, omdat Nederland dan geen militair steunpunt meer had gehad in de regio.

Afsluitende vraag

Waarom is de vraag “Is Limburg een provincie van Nederland?” moeilijker dan hij lijkt?

Goed antwoord bevat:

- verwijzing naar minstens twee perioden (bijv. 1839–1867 en na 1867);
- uitleg dat Limburg een tijdlang een aparte status had;
- inzicht dat grenzen en identiteit niet altijd samenvallen.

Voorbeeldantwoord (samengevat):

Omdat Limburg lange tijd niet volledig bij Nederland hoorde. Eerst maakte het deel uit van Frankrijk, daarna van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, later deels van België en zelfs van de Duitse Bond. Pas in 1867 werd het echt een Nederlandse provincie.